

ELS EFECTES DE LA CRISI A BALEARS (XII)

CINC ANYS DE CRISI DEL MERCAT LABORAL BALEAR QUE, EN EL 2012, HA SEGUIT DETERIORANT-SE

*Dediquem aquest número de **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO** a comentar els principals trets del mercat laboral de les Illes Balears durant el primer quinquenni de crisi, fent especial esment a allò que ha passat en el recent acabat any 2012.*

Cal fer dues consideracions prèvies. La primera és que la vocació de flaix d'aquesta publicació s'accentua en aquesta ocasió. Les infamacions s'exposen el més gràficament possible i amb unes breus explicacions amb l'única pretensió de posar a l'abast dels lectors i lectores la informació bàsica. Òbviament s'inclouen alguns comentaris i propostes que, si més no, serveixin per un major coneixement de sectors amplis (no especialitzats) de la nostra societat de l'assumpte tractat i provoquin el debat.

*Per una altra banda s'ha d'advertir que aquest començament de balanç del que ha passat en aquest cinc anys en el mercat laboral illenc es fa a partir de fons registrals (SOIB i TGSS). Som conscients que aquestes dades tenen bastants carències per reflectir la realitat exacta del tarannà de l'ocupació i de l'atur (vegeu **Claus per entendre el mercat laboral**" núm. 2) i per això hom considera que és més escaient utilitzar les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA-INE) que, no debades, són les que utilitza el sistema estadístic europeu, Eurostat. No obstant això estem convençuts que les dades exposades són indicatives de les tendències que realment es donen en el mercat laboral.*

En qualsevol cas, l'equip de la Fundació Gadeso ens donam per satisfets si, al manco, hem aconseguit que el contingut sigui del vostre interès.

1.- Introducció:

Les turbulències laborals que s'iniciaren a finals de l'any 2007 es van convertir ràpidament en una crisi profunda dels mercats laborals del conjunt de l'Estat Espanyol, de bona part d'Europa, i del Món. Paga la pena recordar que les més recents previsions en matèria laboral fetes per la ONU albiren que els llocs de treball que s'han destruït a causa de la crisi econòmica i financera trigaran en recuperar-se al menys cinc anys. Tant de bo aquestes previsions fossin d'aplicació al mercat de treball espanyol i a l'illenc ja que significaria que -malgrat els anys durs que encara quedarien- s'hauria tocat fons en la destrucció d'ocupació. La realitat és, emperò, que per aquestes contrades la dinàmica de destrucció d'ocupació encara no ha finalitzat.

Pel que fa a la crisi del mercat laboral, els poders públics han emfatitzat -equivocadament- com a casi única mesura de superació de la crisi les reformes de les regles de funcionament dels mercats de treball. Aquestes "reformes laborals", curiosament incorporen a la legislació laboral plantejaments substancials de flexibilitat sense cap seguretat laboral proposats abans, durant i possiblement després de la crisi, pels sectors de la doctrina econòmica i laboral més neoliberal. Aquesta decisió política està endarrerint la creació d'ocupació i, alhora, provoca una gradual hegemonia d'ocupacions de mala qualitat en els mercats de treball. Sembla que estem en presència de la definitiva mutació del clàssic mercat laboral amb equilibris interns, a allò que alguns autors han anomenat *McJobs*¹. El "*McJobs* balear" té característiques pròpies associades al nostre model econòmic súper dependent del turisme estacional.

L'experiència -i les dades- d'aquest cinc anys de crisi corroboren que, per a la creació d'ocupació en quantitat i qualitat que garanteixi la cohesió social, no basta controlar a la corre cuita el dèficit públic i extremar la precarietat del treball. Ans al contrari, el camí que sembla més correcte és el d'un canvi pausat, però canvi al cap i a la fi, de model productiu que incorpori valor afegit als nostres productes i serveis, millores tecnològiques i capacitat de major internalització a les nostres petites i mitjanes empreses. Un canvi de tarannà que garanteixi una millora de l'educació i la formació, la conservació del territori com el nostre bé generador de riquesa més important, la regulació administrativa de les activitats econòmiques i comercials, adaptada a la realitat d'un mercat pluri-insular i de dimensions geogràfiques petites, un millor finançament autonòmic que garanteixi l'impuls d'aquest procés de canvi i el finançament del seus costos de transició.

És certament un camí difícil, però les dades que seguidament s'exposen ens haurien d'encoratjar a començar-lo.

---

¹ El terme "*McJobs*" fa referència a la marca McDonalds i a Jobs (treball en anglès). La marca de menjar ràpid és l' icona mundial dels treball mal remunerats amb alta rotació i nuls equilibris.

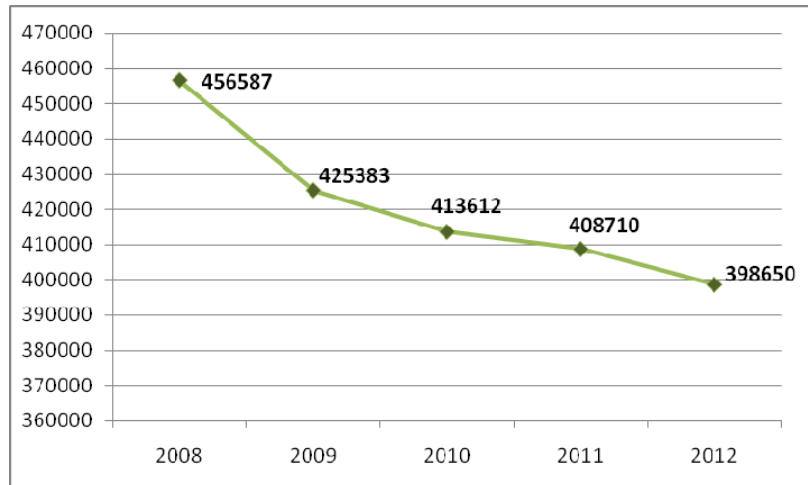
2.- Les xifres més rellevants:

Dada	Valor any 2012	Variació any anterior (2012/2011)	Variació quinquenni (2012/2008)
Treballadors/es d'alta a la seguretat social	398.650	- 2,5%	- 12,7%
Contractes registrats (acumulats anuals)	310.383	-0,1%	-18,7%
Contractes temporals (percentatges anuals)	89,05	+0,3%	+ 2,6%
Índex estacionalitat de l'ocupació laboral	25,55	+0,8	+2,8
Atur registrat	87.544	+5,1%	+78,2%
Atur registrat de llarga durada	26.648	+8,3%	+245,6%
Atur registrat persones menors 25 anys	10.337	-0,4%	+40,2%
Atur registrat dones	41.816	+7,3%	+76,8%
Atur registrat homes	45.728	+3,3%	+79,8%
Atur registrat a Mallorca	70.845	+4,8%	+83,5%
Atur registrat a Menorca	6.691	+8,1%	+73,0%
Atur registrat a Eivissa	9.558	+5,8%	+51,0%
Atur registrat a Formentera	449	-1,7%	+45%

3.- La permanent pèrdua d'efectius laborals

A la següent gràfica es pot observar com el procés de destrucció de llocs de treball sembla no tenir fi. El nombre d'efectius laborals, mesurats en altes a la Seguretat Social, acumula en el quinquenni de crisi una baixada del 12,7%

**TOTAL TREBALLADORS/ES D'ALTA A LA SEGURETAT SOCIAL
(Mitjanes anuals)**

4.- La temporalitat no s'atura i sempre frega el 90% de la contractació

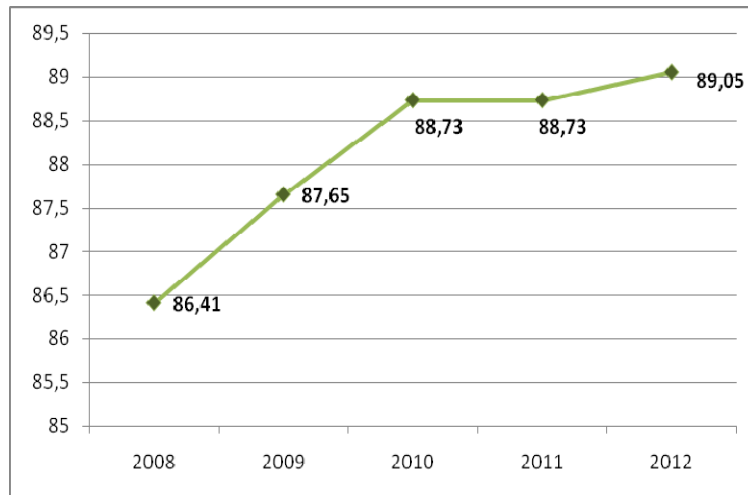
El volum de contractes registrats -tot i tenir una tendència claríssima a la baixa- té algunes oscil·lacions a l'alça i a la baixa durant els cinc anys de crisi. En qualsevol cas a l'any 2012 s'han registrar pràcticament el mateix nombre de contractes que l'any anterior, però un -18,7% que ara fa cinc anys.

**CONTRACTES REGISTRATS
(Totals acumulats anuals)**

Any	Total	Indefinits	Temporals
2008	381432	51855	329577
2009	306939	37918	269021
2010	306898	34591	272307
2011	311349	33619	277730
2012	310383	33991	276392

No obstant, allò més rellevant és que, malgrat les “Reformes Laborals” la temporalitat de la contractació no deixa de créixer. Aquest comportament és indicatiu de la gestió empresarial de l'estacionalitat laboral mitjançant la contractació temporal, en detriment d'una aposta decidida a favor de la contractació fixa discontinua (flexible amb seguretats).

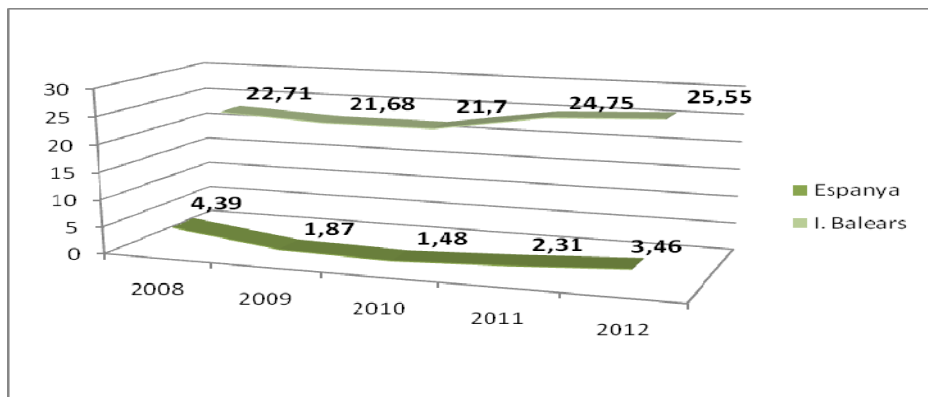
PERCENTATGES ANUALS DE CONTRACTES TEMPORALS (Sobre el total de contractes registrats)

5.- Una estacionalitat laboral incontrolada

L'índex d'estacionalitat de l'ocupació laboral està calculat com el percentatge de variació de les mitjanes d'afiliacions del total de persones treballadores a la Seguretat Social en el mes de juliol (tradicionalment el que registra més ocupació) respecte al mes de desembre, en què l'ocupació és mínima.

ÍNDEX D'ESTACIONALITAT DE L'OCUPACIÓ LABORAL (Espanya i Illes Balears)

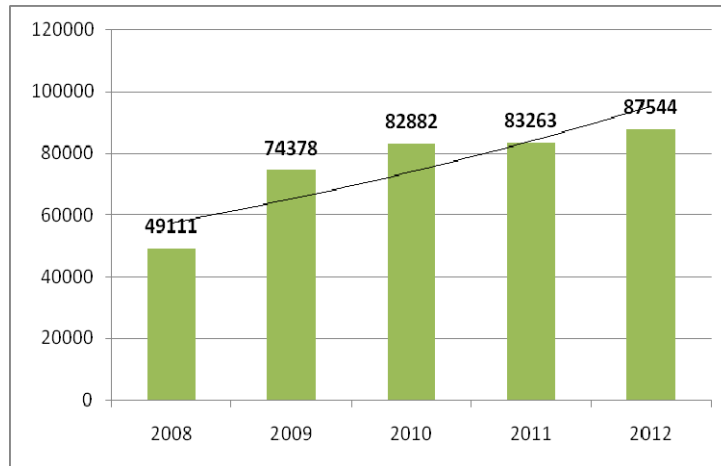

La gràfica anterior il·lustra dues coses: a) L'índex balear d'estacionalitat de l'ocupació laboral segueix en augment (+0,8 punts en un any i més 2,8 punts en cinc anys); i b) L'estacionalitat és un tret estructural del mercat laboral balears, mentre que al conjunt de l'Estat Espanyol és un assumpte marginal.

6.- L'incessant creixement de l'atur registrat

L'augment de més d'un 78% de l'atur registrat durant aquests cinc anys de crisi és, sens dubte, l'aspecte més feridor del daltabaix que ha sofert el mercat laboral. Allò més preocupant és que no hi ha cap previsió seriosa de canvi de tendència i, tanmateix, tot indica que seguirà creixent.

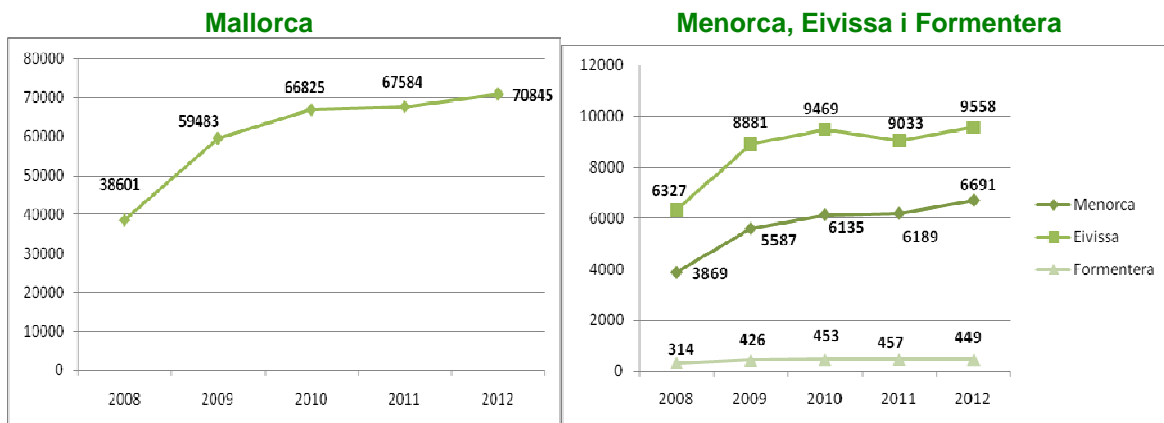
**ATUR REGISTRAT
(Mitjanes anuals)**

7.- Un atur que no creix igual a totes les illes

A les gràfiques següents es pot observar l'evolució de l'atur a cada una de les illes. Els creixements acumulats en el quinquenni són: Mallorca +83,5%, Menorca +73,0%, Eivissa +51,0% i Formentera +45%

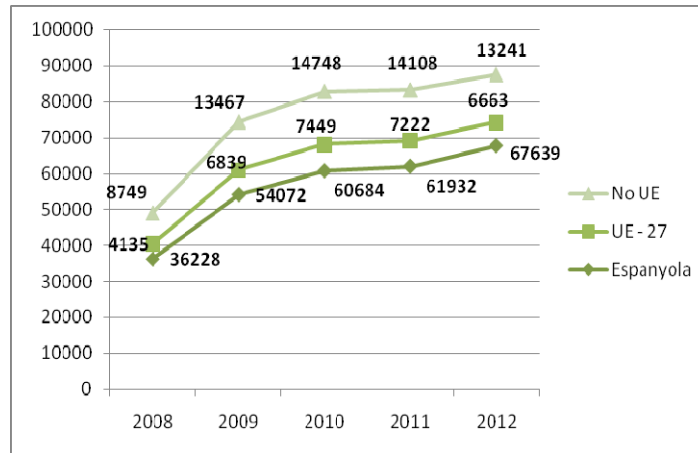
**ATUR REGISTRAT
(Mitjanes anuals)**

8.- A l'atur, la nacionalitat compta

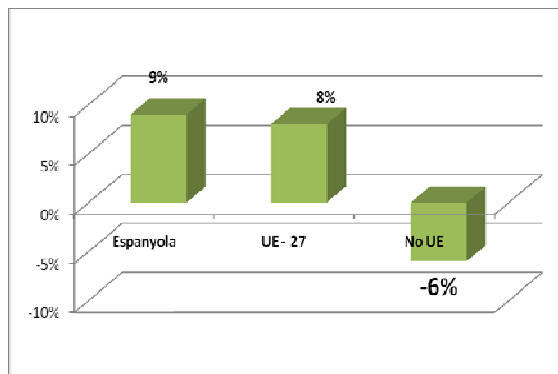
I tant que compta. De fet, el fenomen de retorn cap als països d'origen d'aturats estrangers, que han acabat les prestacions i no troben feina, és un factor determinat en la contenció de l'augment de l'atur registrat.

**ATUR REGISTRAT SEGONS NACIONALITAT
(Mitjanes anuals)**

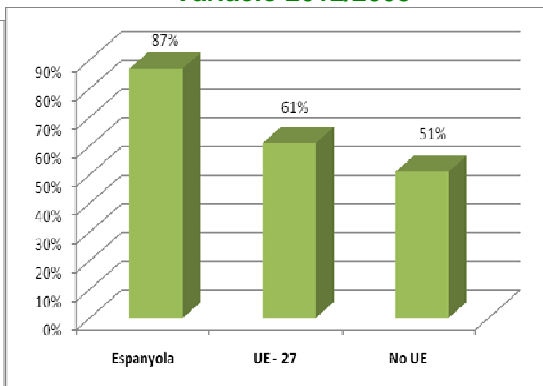

Notis a les gràfiques següents com les variacions percentuals d'atur registrat són substancialment diferents entre les persones amb nacionalitat espanyola i la resta.

Variació 2012/2011

Variació 2012/2008

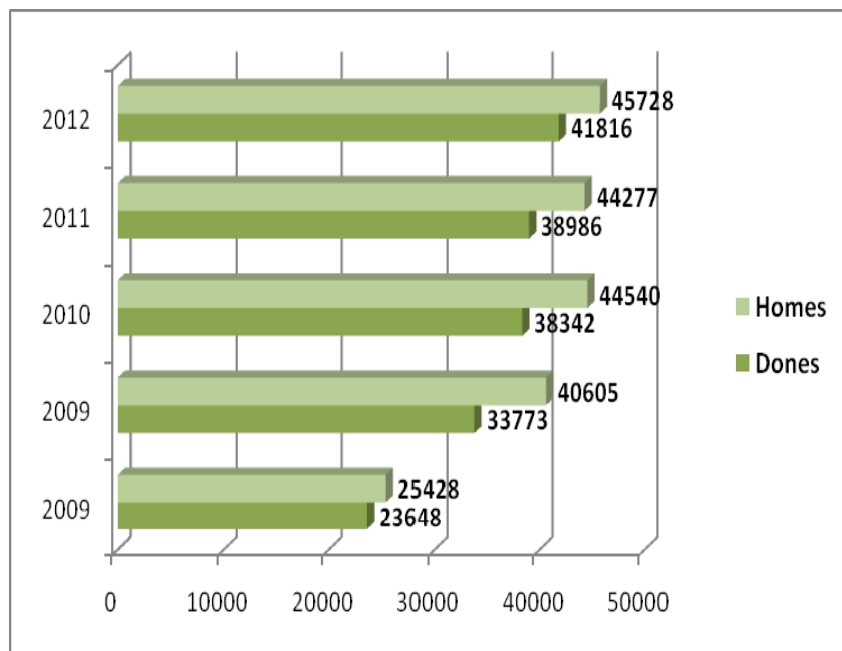

9- Hi ha paritat de gènere a l'atur?

La crisi tingué, des del seu inici, una incidència cabdal en la destrucció d'ocupació en el sector de la construcció, extraordinàriament masculinitzat. Això explica que l'atur registrat sigui, en aquests cinc anys, majoritàriament masculí. Els creixements acumulats del quinquenni són de +76,8% per a les dones i del +79,8% per als homes. No obstant, aquest comportament sembla estar canviant i les variacions de l'any 2012 vs el 2011 són d'un menor augment d'atur masculí (3,3%) que femení (7,3%).

La causa principal no és altra que la combinació de dos fenòmens: l'anomenat "atur desanimat" o "atur mising" format per totes les persones que han acabat les prestacions d'atur i, passat el temps sense cap oferta de treball, no renoven la inscripció com a persones aturades i el retorn d'emigrats al seus països d'origen. Ambdós fenòmens, de moment, afecten més als homes.

ATUR REGISTRAT SEGONS SEXE
(Mitjanes anuals)

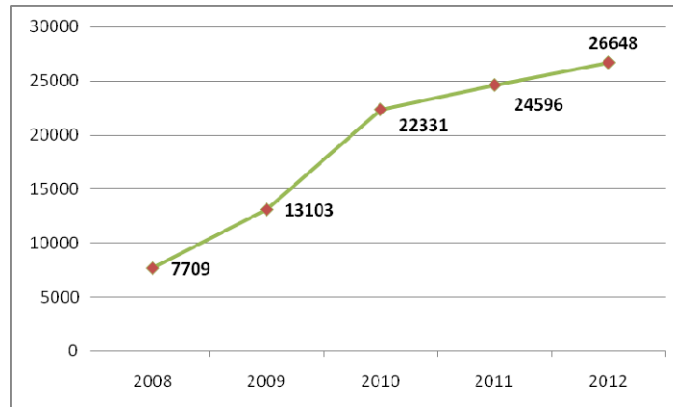

10.- Un seriós entrebanc per a la cohesió social: L'atur de llarga durada

Aquesta és, tal vegada, la dada més dramàtica de les conseqüències de la crisi i de la manca de polítiques eficaces per "rescatar a les víctimes" del daltabaix econòmic i financer. La gràfica és aclaparadora:

**ATUR REGISTRAT DE LLARGA DURADA. PERSONES AMB MÉS DE 12 MESOS EN ATUR
(Mitjanes anuals)**

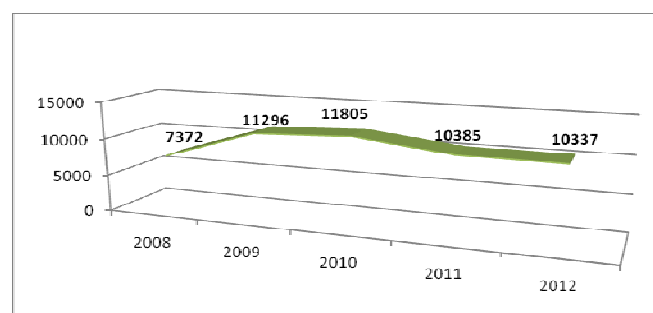

El nombre de persones amb més de 12 mesos ininterromputs en atur i sense participar a cap programa de Polítiques Actives d'Ocupació a l'any 2012 ha crescut un 8,3% en relació a l'any anterior, i **en el quinquenni analitzat el creixement ha estat del 245,6%**.

11.- Joves amb futur i a l'atur

Tot i que la variació en aquest cinc anys de crisi és molt preocupant (+40,2%) i reflexa la prematura incorporació de la gent jove al mercat de treball en el anys de la bombolla, és comença a observar un canvi de tendència. No debades la variació de l'any 2012 sobre el 2001 és d'un menys 0,4%. La causa més probable és que els joves tenen una major presència en els programes formatius que s'ofereixen i és versemblant que s'hagi produït un cert retorn al sistema educatiu.

**ATUR REGISTRAT DE PERSONES MENORS DE 25 ANYS
(Mitjanes anuals)**

12.- Conclusions i propostes de la Fundació Gadeso

⇒ Després de repassar les dades del mercat laboral més significatives de l'any 2012, les evolucions del període 2008-2012, i a la espera de conèixer les dades de l'EPA del tercer trimestre de 2012, hom pot concloure que l'atur no ha assolit el sostre i que la qualitat (flexibilitat amb seguretats) pot seguir el procés de deteriorament iniciat des de fa alguns anys i que, des de el començament de la crisi, s'ha accentuat amb les noves reformes laborals aplicades.

⇒ Els problemes del mercat laboral illenc reboten a l'àmbit del social i posen en perill la cohesió social. Això és el que evidencia l'augment de l'atur de llarga durada i el fet que no es redueixi l'atur registrat –o ho faci molt poc- de les persones amb edats superiors als 45 anys. Aquest és un col·lectiu amb especials dificultats i carències formatives i d'ocupabilitat per reincorporar-se al mercat de treball.

És per això que des de la Fundació Gadeso proposam:

- Tal com hem indicat a la introducció, una millora substancial del panorama sociolaboral de les Illes Balears depèn directament d'un canvi de polítiques econòmiques que, entre altres coses, allarguin els terminis per aconseguir els objectius de reducció del dèficit i incentivin de debò l'activitat econòmica i la desestacionalització de l'activitat turística.
- No obstant hi ha, al nostre parer, una urgència ineludible: La política d'ocupació autonòmica hauria de ser l'eix principal de l'activitat política, social i econòmica de l'any 2013 i, per això, les Polítiques Actives d'Ocupació haurien d'estar al centre del debat social, polític i públic pel que fa a la seva iniciació, disseny i avaluació. En definitiva, seguir sense un Pla d'Ocupació de les Illes Balears és, si més no, una irresponsabilitat.

Una publicació de la Fundació Gadeso

www.gadeso.org